

Titulació	Tipus	Curs
Política Social, Treball i Benestar	OB	0

Professor/a de contacte

Nom: Oscar Molina Romo

Correu electrònic: oscar.molina@uab.cat

Equip docent

(Extern) Roberta Rutigliano

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

Grau en ciències socials i/o humanes. Capacitat de llegir textos tècnics / acadèmics en anglès

Objectius

El Mòdul Globalització i Model Social Europeu té un doble objectiu.

- En primer lloc, analitzar les característiques de l'anomenat model social europeu, els seus orígens i les seves diferències entre els països europeus, en el context del procés d'integració europea.
- En segon lloc, caracteritzar i analitzar l'impacte que transformacions com la globalització econòmica, la creixent internacionalització de les economies o els canvis demogràfics estan exercint sobre el model social europeu.

El mòdul presta particular atenció a l'estudi i anàlisi dels grans vectors de canvi i transformació socioeconòmica, i el seu impacte en les dimensions principals de l'Model Social Europeu; la regulació del mercat de treball, la política social i els sistemes de relacions laborals. Aquest model s'ha construït gradualment després de la segona postguerra i ha proporcionat una important regulació de l'ocupació, de les condicions de treball i de benestar, tot i que amb importants diferències entre països en les seves característiques institucionals. No obstant això, des de finals dels anys setanta el Model Social Europeu ha vingut registrant un procés de reestructuració, influït per diversos factors, com són els canvis en l'estructura econòmica, al mercat de treball, en l'ocupació, canvis demogràfics i canvis en el model de família. El conjunt d'aquests canvis estan avui redefinint els elements centrals que conformen aquest model, tot i que amb importants diferències entre països en la profunditat i la direcció d'aquests canvis.

Com a objectius específics a assolir a través del mòdul, s'estableixen els següents:

- a) Capacitat per entendre els mecanismes que intervenen l'impacte que processos com la globalització econòmica o les transformacions demogràfiques tenen en els àmbits de les polítiques d'ocupació, la política social o les relacions laborals.
- b) Adquirir habilitats per al desenvolupament de l'anàlisi comparada de diferents models socials
- c) Familiaritzar-se amb les anàlisis comparatives sobre les relacions laborals i la política social en els estudis sobre els Estats de el Benestar
- d) Capacitat per a comprendre millor el context polític, econòmic i social de les reformes laborals i de la política social en l'àmbit europeu.
- e) Habilitat per analitzar i sistematitzar diverses aproximacions en el desenvolupament del model social europeu
- f) Desenvolupar una aproximació crítica al funcionament de la Unió Europea
- g) Fer servir teories, mètodes i tècniques emprades en l'estudi de la política social i d'ocupació.
- h) Capacitat de plantejar l'anàlisi comparada de transformacions en dimensions específiques dels models socials

Competències

- Aplicar l'enfocament de gènere a l'anàlisi de la relació entre mercat laboral, cures i desigualtats socials.
- Dissenyar, implementar i avaluar les polítiques socials i els processos que incideixen en la redistribució de recursos i en la millora del benestar de la ciutadania, en diferents àmbits i des d'una perspectiva europea.
- Dissenyar, implementar i avaluar polítiques sociolaborals que incideixin en la relació entre treball, ocupació i benestar.
- Distingir les principals transformacions econòmiques, polítiques, socials i culturals de les societats complexes per a analitzar els reptes fonamentals que plantegen per a la igualtat i el benestar.
- Que els estudiants tinguin les habilitats d'aprenentatge que els permetin continuar estudiant, en gran manera, amb treball autònom a autodirigit.
- Tenir coneixements que aportin la base o l'oportunitat de ser originals en el desenvolupament o l'aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.
- Treballar individualment i en equip en un context internacional i multidisciplinari.
- Utilitzar i gestionar informació bibliogràfica i recursos informàtics en l'àmbit d'estudi.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar les reformes laborals i del sistema de benestar europeu.
2. Dissenyar polítiques socials que donin resposta als riscos de desigualtat en els diferents règims de benestar.
3. Formular i avaluar polítiques sociolaborals des d'una perspectiva europea.
4. Identificar els principals elements econòmics, socials i laborals del model social europeu i les seves transformacions.
5. Identificar i analitzar els sistemes de benestar i de relacions laborals europeus i les seves transformacions.
6. Identificar les desigualtats de gènere que es donen en els diferents models de relacions laborals a Europa.
7. Identificar les desigualtats de gènere que es donen en els diferents règims de benestar a Europa.
8. Proposar noves línies de treball que millorin el coneixement sobre la qüestió.

9. Que els estudiants tinguin les habilitats d'aprenentatge que els permetin continuar estudiant, en gran manera, amb treball autònom a autodirigit.
10. Tenir coneixements que aportin la base o l'oportunitat de ser originals en el desenvolupament o l'aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.
11. Treballar individualment i en equip en un context internacional i multidisciplinari.
12. Utilitzar i gestionar informació bibliogràfica i recursos informàtics en l'àmbit d'estudi.

Continguts

El Mòdul Globalització i Model Social Europeu s'estructura en dos blocs estretament lligats. La primera part de cada sessió, es dedicarà a l'anàlisi del model social europeu, les seves principals característiques i les principals transformacions, mentre que la segona part es dedicarà a aprofundir en un dels principals vectors de canvi, és a dir, els canvis demogràfics i la seva impacte en els estats de benestar.

Bloc A - [MSE] Model Social Europeu: Reformes del sistema de les relacions d'ocupació i sistema de benestar (Prof. Óscar Molina)

L'objectiu d'aquest primer bloc és proveir una aproximació a l'anomenat model Social Europeu, les seves característiques principals, les diferències que existeixen en el seu interior, i les causes i característiques de les principals transformacions que s'estan produint. A més, aquest bloc també proveeix una aproximació a la caracterització de l'procés de globalització, les seves diferents dimensions, i el seu impacte en el model social europeu. El temari d'aquest bloc s'articula al voltant dels diferents elements o dimensions del model social europeu.

Sessió 1. Concepte Model Social Europeu. Què és el MSE? Breu història del model social europeu: postguerra. Principis comuns. Actors corporativistes: Estat, organitzacions empresarials i sindicats. Conclusions.

Sessió 2. Models de Capitalisme i Model Social Europeu. Una aproximació a les diferents tipologies / models socials a Europa. Models d'Estat de Benestar. Economies coordinades, Economies liberals i economies mixtes. Diferències en les polítiques pre i post-distributives

Sessió 3. Desigualtat, Negociació Col·lectiva i Models de Relacions Laborals. Els models de relacions laborals a la UE. Negociació col·lectiva; dimensions i diferències entre països. Neo-corporatisme. L'impacte de la negociació col·lectiva en l'evolució i desigualtats salarials.

Sessió 4. Polítiques d'Ocupació a la UE. La política d'Ocupació en el marc d'integració europea: Evolució, Paradigmes, Polítiques. Mètode Obert de Coordinació. Flexiseguretat. El principi d'activació.

Sessió 5. Les transformacions en la política social: El paradigma de la inversió social. Els principals paradigmes en el disseny de la política social. Orígens i característiques de l'paradigma de la inversió social. Tipus i caràcter de les polítiques d'inversió social.

Sessió 6. Els sistemes de protecció a la desocupació. Els sistemes de protecció per desocupació: diferències i similituds. Models a Europa. El cas espanyol. La transformació en els models de protecció a la desocupació. inclusió Activa

Sessió 7. Els sistemes de pensions. Principals models de pensions. Reptes dels models de pensions. La transformació en els models de pensions. Principals reformes dels sistemes de pensions. El cas espanyol. Diàleg social i Pacte de Toledo.

Sessió 8. Presentacions

Bloc B - [DFB] Demografia, Família i Benestar (Prof. Roberta Rutigliano)

El bloc B del mòdul té com a objectiu analitzar les transformacions principals en les tendències demogràfiques, els nous riscos socials que genera i les implicacions per a les polítiques socials i d'ocupació.

Un segon objectiu d'aquest bloc és l'anàlisi detallada dels canvis en patrons familiars i l'impacte en el paper de la família com a proveïdora de benestar, particularment important en el model Mediterrani de benestar. S'hi analitza també la problemàtica juvenil i de la dona en el context del mercat de treball. Finalment, i lligat estretament a la sostenibilitat del sistema de pensions, s'analitza l'envelliment de la població i la importància creixent dels sistemes d'atenció a la dependència.

Sessió 1. Tendències demogràfiques i nous riscos socials. L'envelliment de la població: caiguda de la natalitat, extensió de la longevitat. La teoria de la transició demogràfica.

Sessió 2. La família com a proveïdora de benestar. Models de llar i família a Europa. Canvis familiars i solidaritat intergeneracional. Els conceptes de "des-familiarització" i "desmercantilització".

Sessió 3. Inseguretat econòmica, pobresa i rendes mínimes

Sessió 4. Mercat de treball i família a Europa. Models en l'ús del temps. Força laboral i ocupació: jornada parcial i atur.

Sessió 5. L'accés de la dona a el mercat de treball. La divisió sexual de la feina a la llar. Activitat i ocupació: treball remunerat i domèstic. Compatibilització de la vida familiar i laboral. Polítiques familiars.

Sessió 6. Sota el paraigua de la seguretat social. El sistema de pensions a Espanya: el fràgil equilibri entre cotitzants i pensionistes.

Sessió 7. Envel·liment i sistemes d'atenció a la dependència. Salut i cures a la gent gran.

Calendari de sessions

Dia 1: MSE (primera part sessió) / NRSPS (Segona part sessió)

Dia 2: MSE (primera part sessió) / NRSPS (Segona part sessió)

Dia 3: MSE (primera part sessió) / NRSPS (Segona part sessió)

Dia 4: MSE (primera part sessió) / NRSPS (Segona part sessió)

Dia 5: MSE (primera part sessió) / NRSPS (Segona part sessió)

Dia 6: MSE (primera part sessió) / NRSPS (Segona part sessió)

Dia 7: MSE (primera part sessió) / NRSPS (Segona part sessió)

Dia 8: Presentacions

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Supervisades			
Anàlisi, discussió i presentació de lectures	50	2	
Article científic comparat	50	2	

La metodologia del mòdul es basa en una combinació de classes magistrals en les que es buscarà la participació activa a través de la lectura prèvia de materials i la discussió de preguntes clau. Cada setmana es distribuirà una lectura obligatòria sobre la qual es passarà a la fi de la sessió un breu qüestionari en línia. Les

presentacions es realitzaran buscant la identificació de problemàtiques clau i presentant elements de la investigació de l'equip docent. L'elaboració d'un article que aborda una de les matèries analitzades durant el mòdul contribuirà a aplicar els coneixements adquirits.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, perquè els alumnes completin les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Bloc A - Anàlisi comparativa	40%	25	1	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12
Bloc A - Participació i Assistència	10%	0	0	11
Bloc B - Anàlisi, discussió i presentació de desafiaments demogràfics i polítiques per lluitar contra els nous riscos socials	40%	25	1	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12
Bloc B - Participació i Assistència	10%	0	0	1, 4, 11

L'avaluació es farà al voltant de dos components:

1. Individual. Redacció assaig individual sobre alguna de les temàtiques abordades durant el curs, amb preferència al desenvolupament d'una anàlisi comparada d'un dels àmbits del curs. L'article tindrà una extensió aproximada de 6000 paraules. L'assaig es lliurarà al gener de 2022, en data que s'indicarà a la presentació del mòdul. A cada treball se li assignarà, segons la temàtica, un dels docents del mòdul, que faran almenys dues reunions de seguiment i tutorització del treball.
2. Grupal. Presentació i discussió de polítiques d'un país tractades a classe. Cada grup seleccionarà un país per al llarg de les sessions que es faran, proveir una discussió sobre el tipus de polítiques que s'implementen en aquest país. Al final del mòdul, cada grup farà una presentació amb les polítiques que es desenvolupen a cada país.

Ús d'intel·ligència artificial (IA)-Ús restringit:

"Per a aquesta assignatura, es permet l'ús de tecnologies d'Intel·ligència Artificial (IA) exclusivament en el desenvolupament dels exercicis, i només per a tasques de suport com la cerca bibliogràfica o d'informació, la correcció de textos o les traduccions. L'estudiant haurà d'identificar clarament quines parts han estat generades amb aquesta tecnologia, especificar les eines emprades i incloure una reflexió crítica sobre com aquestes han influït en el procés i el resultat final de l'activitat. La no transparència de l'ús de la IA en aquesta activitat avaluable es considerarà falta d'honestat acadèmica i pot comportar una penalització parcial o total en la nota de l'activitat, o sancions majors en casos de gravetat."

Bibliografia

Bloc A

1. Martin Artiles, Antonio; Chavez, Eduardo; Semenza, Renata (2020). Social Model dealing with inequalities. In López-Roldán, Pedro; Fachelli, Sandra Towards a Comparative Analysis of Social Inequalities between Europe and Latin America. Springer. Doi: 10.1007/978-3-030-48442-2
2. Hall, P. and Soskice, D. (2001) An introduction to varieties of capitalism, in Hall, P. and Soskice, D. (eds.) Varieties of capitalism: The institutional foundations of comparative advantage, Oxford University Press, 21-27.
3. Bosch, G. (2015). Shrinking collective bargaining coverage, increasing income inequality: A comparison of five EU countries. *International Labour Review*, 154(1), 57-66.
4. Van Kersbergen, K., & Hemerijck, A. (2012). Two decades of change in Europe: the emergence of the social investment state. *Journal of Social Policy*, 41(3), 475-492.
5. Zeitlin, J. (2007) A Decade of Innovation in EU Governance: The European Employment Strategy, the Open Method of Coordination, and the Lisbon Strategy, La Follette School Working Paper No. 2007-031
6. Jochen Clasen & Daniel Clegg (2006) Beyond activation reforming european unemployment protection systems in post-industrial labour markets, *European Societies*, 8:4, 527-553, DOI: 10.1080/14616690601002582
7. Patricia Scarponetti, Leandro Sepúlveda & Antonio Martín Artiles (2020). Pension systems compared. A polarised perspective, a diverse reality. In López-Roldán, Pedro; Fachelli, Sandra Towards a Comparative Analysis of Social Inequalities between Europe and Latin America. Springer. Doi: 10.1007/978-3-030-48442-2

Bloc B

1. Seltzer, J. A. (2019). Family change and changing family demography. *Demography*, 56(2), 405-426.
2. Albertini, M., & Kohli, M. (2013). The generational contract in the family: An analysis of transfer regimes in Europe. *European sociological review*, 29(4), 828-840.
3. Dykstra, P. A., & Fokkema, T. (2011). Relationships between parents and their adult children: A West European typology of late-life families. *Ageing & Society*, 31(4), 545-569.
4. Rutigliano, R. (2020). Counting on potential grandparents? Adult children's entry into parenthood across European countries. *Demography*, 57(4), 1393-1414.
5. Ayllón, S. (2015). Youth poverty, employment, and leaving the parental home in Europe. *Review of Income and Wealth*, 61(4), 651-676.
6. Sironi, M. (2018). Economic conditions of young adults before and after the Great Recession. *Journal of family and economic issues*, 39(1), 103-116.
7. Arpino, B., Esping-Andersen, G., & Pessin, L. (2015). How do changes in gender role attitudes towards female employment influence fertility? A macro-level analysis. *European Sociological Review*, 31(3), 370-382.
8. Glass, J., Simon, R. W., & Andersson, M. A. (2016). Parenthood and happiness: Effects of work-family reconciliation policies in 22 OECD countries. *American journal of sociology*, 122(3), 886-929.
9. Hook, J. L., & Paek, E. (2020). National family policies and mothers' employment: How earnings inequality shapes policy effects across and within countries. *American Sociological Review*, 85(3), 381-416.
10. Hofäcker, D. (2015). In line or at odds with active ageing policies? Exploring patterns of retirement preferences in Europe. *Ageing & Society*, 35(7), 1529-1556.
11. Bennett, J., & Moehring, K. (2015). Cumulative (dis) advantage? The impact of labour market policies on late career employment from a life course perspective. *Journal of Social Policy*, 44(2), 213-233.
12. Martinez Mendiola, A., & Cortina, C. (2024). Leisure time and parenting in Europe: a more difficult equation for mothers?. *Family Relations*, 73(4), 2823-2845
13. van Damme, M., Spijker, J., & Pavlopoulos, D. (2025). A care regime typology of elder, long-term care institutions. *European Journal of Ageing*, 22(1), 1-11.

14. Heitmueller, A. (2007). The chicken or the egg?: Endogeneity in labour market participation of informal carers in England. *Journal of health economics*, 26(3), 536-559.
15. Uccheddu, D., Gauthier, A. H., Steverink, N., & Emery, T. (2019). The pains and reliefs of the transitions into and out of spousal caregiving. A cross-national comparison of the health consequences of caregiving by gender. *Social Science & Medicine*, 240, 112517.

Lectures Complementàries

Parte A. Modelo Social Europeo.

1. Gómez, Pedro L.; Buendía, L. (2015). "La crisis y los Estados del Bienestar en Europa". Madrid: Fundación Foessa. VII Informe sobre exclusión social en España
http://www.foessa2014.es/informe/uploaded/documentos_trabajo/15102014153256_1506.pdf
2. Streeck, Wolfgang (2014): "La crisis del capitalismo democrático." *New Left Review*,
https://newleftreview.org/article/download_pdf?language=es&id=291
3. Martín Artiles, Antonio; Molina, Oscar; Carrasquer, Pilar (20126). ¿Ruptura del compromiso igualitario para sostener el Estado del Bienestar?. *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, nº 154: 45-64.
doi:10.5477/cis/reis.154.45. http://www.reis.cis.es/REIS/PDF/REIS_154_031459931349233.pdf
4. Daune-Richards, A-M. (2007). "Las mujeres y la sociedad salarial: una investigación a partir de los casos de Francia, Reino Unido y Suecia." En Prieto, C. (coord.). *Trabajo, género y tiempo social*. Barcelona: Hacer pp. 226
5. Martín Artiles, A. (2008). ¿Modelo Social de Bajo coste?. Valencia: *Arxius de Sociologia*, 26,
<https://dialnet.unirioja.es/servlet/autor?codigo=12224>
6. Campillo, Inés (2010). "Políticas de conciliación en los regímenes de Bienestar Mediterráneos: España e Italia. *Revista Política y Sociedad*, volumen 47,1;
<http://revistas.ucm.es/index.php/POSO/article/view/POSO1010130189>
7. González, Sergio; Luque, David (2014). «¿Adiós al corporatismo competitivo en España? Pactos sociales y conflicto en la crisis económica». *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, 148: 79-102.(
<http://dx.doi.org/10.5477/cis/reis.148.7>)
8. Leonardi, Laura et. al. (2010). ¿Es exportable la flexiseguridad?. Un estudio comparado entre Italia y España." *Cuadernos de Relaciones Laborales*, 29,
9. Martín Artiles, A.; Molina, Oscar; Godino, Alejandro (2016). "Desempleo y política de ingresos adecuados en España e Italia". Institut d'Estudis del Treball, Universitat Autònoma Barcelona.
https://www.researchgate.net/publication/310764013_Unemployment_and_adequate_income_policy_in_Spain_ar
10. Hirschler, Sandra (2010). Proyectos de integración social en España y Alemania: perspectiva de las participantes." *Revista de Educación*, nº 351 http://www.revistaeducacion.mec.es/re351/re351_07.pdf
11. Peña, Noemi; De la Peña, Iñaki (2014) "Hacia una pensión social básica en un Estado del bienestar." *Lan Harremanak*, 31 <https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/5211065.pdf>
12. Martín Artiles, A.; Molina, Oscar (2015). "Participación financiera para sostener las pensiones?. Entre la Democracia Industrial y la Motivación?. *Cuadernos de Relaciones Laborales*, vol.33
13. Khöler, Holm-Detlve; Martín-Artiles, Antonio (2009): *Manual de sociología del trabajo y de las relaciones laborales*. Madrid: Delta Publicaciones

Parte B. Bibliografía Familia y Estado Bienestar

1. Flaquer, L. (2000): *Las políticas familiares en una perspectiva comparada*, Barcelona: Colección de Estudios Sociales de la Fundación La Caixa [Disponible en:

<http://www.fundaciolacaixa.es/StaticFiles/StaticFiles/8472ce6adfcef010VgnVCM1000000e8cf10aRCRD/es/es03>

[⁽¹⁾
].

2. Iglesias de Ussel, J. y Meil, G. (2001): *La política familiar en España*, Barcelona: Ariel Sociología.

3. Jurado, T. (2007): *Cambios familiares y trabajo social*, Madrid: Fundaciones Académicas.

4. Marí-Klose, P., Marí-Klose, M., Vaquera, E. y Argeseanu, S. (2010): *Infancia y futuro: nuevas realidades, nuevos retos*, Barcelona: Colección de Estudios Sociales de la Fundación La Caixa.

[Disponible en:

http://obrasocial.lacaixa.es/StaticFiles/StaticFiles/7af433edaa007210VgnVCM1000000e8cf10aRCRD/es/vol30_e
]

5. Robila, M. (2013): *Handbook of Family Policies Across the Globe*, Londres: Sage

6. Ajzenstradt, M. y Gal, J. (2010): *Children, Gender and Families in Mediterranean Welfare States*, Londres: Springer.

7. Castro, C. y Pazos, M. (2007): "Permisos de maternidad, de paternidad y parentales en Europa: algunos elementos para el análisis de la situación actual", en M. Pazos (coord.): *Economía e Igualdad de Género: retos de la Hacienda Pública en el siglo XXI*, Madrid: Instituto de Estudios Fiscales pp. 185-222. [Disponible en: http://www.ief.es/documentos/investigacion/genero/LG_CCastro_MPazos.pdf].

8. Esping-Andersen, G. (2007): 'Investing in Children and their Life Chances', Fundación Carolina International Workshop 'Welfare State and Competitvity', 26-27 de Abril del 2007, Madrid.

[Disponible en: http://dcpis.upf.edu/~gosta-esping-andersen/materials/investing_children.pdf].

9. Esping-Andersen, G. (2008): "La política familiar y la nueva demografía", *Información Comercial Española*, 815: 45-60. [Disponible en: http://www.revistasice.com/cmsrevistasICE/pdfs/ICE_815_45-60_E2DBEE4DEAB4141D2AED0DDD823952A1.
]

10. Esping-Andersen, G. (2009): *The incomplete revolution: adapting to women's new roles*, Cambridge: Polity Press.

11. Esping-Andersen, G. y Palier, B. (2011): *Los tres grandes retos del Estado de bienestar*, Barcelona: Ariel.

12. Esping-Andersen, G. (coord.) (2013). El déficit de natalidad en Europa: la singularidad del caso español, Colección de Estudios Sociales nº 36, Barcelona: Obra Social "La Caixa".

13. Lapuerta, I., Baizán, P. y González, M. J. (2009): 'Tiempo para cuidar, tiempo para trabajar. Análisis del uso y la duración de la licencia parental en España', en V. Navarro (dir.): *La situación social en España, vol. III*, Madrid: Biblioteca Nueva, pp. 425-460.

14. Moss, P. (2011): 'International Review of Leave Policies and Related Research 2011', *International Network on Leave Policies and Research* [Disponible en: http://www.leavenetwork.org/fileadmin/Leavenetwork/Annual_reviews/Complete_review_2011.pdf].

15. Navarro, V. y Clua-Losada, M. (2012): *El impacto de la crisis en las familias y en la infancia*. Barcelona: Ariel

16. OECD (2011): *Doing better for families*, Paris: OECD Publishing. [Disponible en: http://www.oecd.org/document/49/0,3746,en_2649_34819_47654961_1_1_1_1,00.html].

17. Thévenon, O. (2011): "Family Policies in OECD Countries: A Comparative Analysis", *Population and Development Review*, 37(1): 57-87.

18. Tobio, C., Agulló, M.S., Gómez, M.V., y Martín, M. T. (2010): *El cuidado de las personas: un reto para el siglo XXI*, Barcelona: Colección de Estudios Sociales, La Caixa. p. 91-108. [Disponible en: http://multimedia.lacaixa.es/lacaixa/ondemand/obrasocial/pdf/estudiossociales/vol28_completo_es.pdf].

19 UNICEF (2007): *Un panorama del bienestar infantil en los países ricos*, Florencia: Centro de Investigaciones Innocenti. [Disponible en: http://www.unicef-irc.org/publications/pdf/rc7_spa.pdf]

Recursos en internet

1. CIIMU. Institut d'infancia i món urbà. <http://www.ciimu.org>

2. Ministerio de Trabajo y de la Seguridad Social. Anuario de Estadísticas Sociales:

<http://www.empleo.gob.es/es/estadisticas/contenidos/anuario.htm> (especialmente interesante el capítulo 5, dedicado a "las prestaciones de la Seguridad Social y otras prestaciones").

3. Familias e infancia. Ministerio de Sanidad y Política Social:

<http://www.msps.es/politicaSocial/familiasInfancia/home.htm> (en este caso resultan relevantes el 'Consejo y Observatorio Estatal de Familias' y el 'Observatorio de la Infancia').

4. MISSOC. Mutual Information System on Social Protection:

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=815&langId=en> (en este caso es de especial interés la sección de "comparative tables on social protection").

5. European Network of Ombudspersons for Children (ENOC): <http://www.crin.org/enoc/>

6. European Alliance for Families (Observatorio Europeo de Políticas Familiares). Comisión Europea:

http://ec.europa.eu/employment_social/emplweb/families/index.cfm

7. The Council of Europe Family Policy Database:

http://www.coe.int/t/dg3/familypolicy/Database/default_en.asp

8. OECD Family Database: www.oecd.org/social/family/database

9. Inocenti Research Centre (UNICEF): <http://www.unicef-irc.org/publications/>

Programari

No es requereix programari específic

Grups i idiomes de l'assignatura

La informació proporcionada és provisional fins al 30 de novembre de 2025. A partir d'aquesta data, podreu consultar l'idioma de cada grup a través d'aquest [enllaç](#). Per accedir a la informació, caldrà introduir el CODI de l'assignatura

Nom	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(TEm) Teoria (màster)	1	Espanyol	primer quadrimestre	tarda